

УДК 796.035:378-057.87(063)

ББК Ч51я431

**Фізичне виховання в контексті сучасної освіти:** Матеріали XIII Міжнародної науково-методичної конференції. За заг. ред. І.І Вржесневського, В. П. Семененко. – К.: НАУ, 2018. – С.85-89.

*Подлесний О. І., Глебов В. М., Бобр В. І. (Україна)*

## **АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ НОВОВВЕДЕНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ( НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТІВ ДУІТ)**

**Постановка проблеми.** Питання ідеології, організації, проведення і оцінювання фізичної підготовленості населення в різних країнах світу має давню історію.

Яскравим прикладом цього процесу є системи фізичної підготовки і контролю за її якістю в різних країнах у період між Першою і Другою світовими війнами. В цей період, в більшості європейських країн, домінував військово-фізичний напрям та тотальна милітаризація фізкультурної освіти.

Після поразки у Першій світовій війні, у Німеччині діти і молодь зобов'язані були пройти підготовку у воєнізованих організаціях, скласти практичні іспити та отримати «військове свідоцтво». Основу військово-фізичної підготовки німців становив започаткований у 1934 р. «гелендешпорт» (спорт на місцевості). Наприкінці виконання програми чоловіки віком від 18 до 35 років складали норми на «імперський значок» трьох ступенів.

Подібну систему підготовки і оцінювання населення було створено в Італії. Ця система передбачала складання іспитів з гімнастичних, легкоатлетичних вправ та засобів з окремих видів спорту і військово-прикладних навичок. У системі іспитів був розподіл на вікові та статеві групи.

З 1932 року і до розпаду СРСР (1991 рік) в країні діяла державна система підготовки і оцінювання фізичної підготовленості населення до високопродуктивної праці в ім'я соціалістичної ідеї та військового захисту надбань цієї системи – комплекс ГПО.

Відповідно до вимог і змін існуючого економічного і соціального становища в країні він декілька разів змінювався за своїм змістом і вимогами та відіграв значну роль у формуванні програмно-нормативної основи радянської системи фізичного виховання.

Окремі пострадянські держави (Російська Федерація, Республіка Білорусь) залишили цю систему і користуються її наробками в сфері забезпечення здоров'я і фізичної підготовленості населення.

Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення в Україні були введені тільки через 5 років після набуття незалежності (постанова КМУ від 15 січня 1996 року №80).

Уведення державного тестування, особливо, учнівської і студентської молоді викликало цілий ряд різних зауважень з боку викладачів та науковців. Одна частина вбачала в тестах позитивний крок вперед, інша вказувала на цілий ряд недоліків.

Через вісім років впровадження, з причини повного не вирішення поставлених завдань, відсутності перспектив в досягненні мети, збільшення випадків смертності на заняттях з фізичного виховання, державні тести і нормативи були скасовані (Постанова КМУ № 992-2008-п від 05.11.2008).

Зміни економічного і соціального становища в країні після Революції Гідності і російська агресія на Донбасі спричинили появу нового документу (Постанова КМУ від 9 грудня 2015 р. № 1045) в якому було вказано: розробити протягом 2016 року тести і нормативи оцінювання, а починаючи з травня 2017 року забезпечити його проведення.

Метою щорічного оцінювання, як і в попередні роки, є визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для

фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції.

Система тестування для категорій учасників складається за видами тестів: на витривалість, силу, швидкість, спритність, гнучкість

Проведення тестування у вигляді змагань знову повинно забезпечувати надійність результатів.

Щорічне оцінювання для учнівської та студентської молоді навчальних закладів, особового складу Збройних Сил та інших законних воєнізованих формувань, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб, знову стало обов'язковим.

Для не повторення попередніх помилок у цьому питанні, наукові дослідження з аналізом стану фізичної підготовленості окремих верств населення, формування ідеологічних основ системи його всебічної підготовки, є актуальними і потребують серйозної уваги спеціалістів.

**Метою** проведеного дослідження є аналіз результатів проведення нового етапу процесу щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (на прикладі студентської молоді), *формування* перспектив подальшої роботи з покращення рівня здоров'я населення, формування ефективної системи підвищення його фізичної працездатності, сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції.

**Методи і організація дослідження:** аналіз, узагальнення, синтез даних наукової літератури, порівняльно-аналітичний, проблемно пошуковий та метод логічних висновків; методика тестування, що складалась з 5 видів запропонованих державою тестів для оцінювання фізичних якостей: витривалість, сила, швидкість, спритність, гнучкість;

Для тестування і оцінювання фізичної підготовленості було задіяно 124 студента I-II курсів інституту водного транспорту ДУІТ (м. Київ), віком 18-20 років, чоловічої статі, допущених лікарем за станом здоров'я до участі у змагальній діяльності. Студенти інституту водного транспорту проходили підготовку у амках навчальної програми з помірним (достатнім) навантаженням з бігу на довгі дистанції, розвитку швидкісно-силової витривалості, спритності. Частота відвідувань навчальних занять відповідала рівню загальної відвідуваності у закладах вищої освіти (ЗВО) країни.

**Результати дослідження.** За оціночною шкалою рівня фізичної підготовленості молоді віком 18-20 років, студенти показали наступні результати: загальний високий рівень підготовленості продемонстрували 18,5% від загальної кількості учасників дослідження, достатній – 32,3%, середній – 24,2%, низький – 25% студентів. Таким чином, можна відзначити, що високий і достатній рівень загальної фізичної підготовленості має 50,8 % молодих людей чоловічої статі.

Рівень розвитку окремих фізичних якостей у молодих людей студентського віку має різні характеристики і причини їх формування (табл.1).

Таблиця 1

**Розподіл результатів тестування за оцінкою розвитку окремих фізичних  
якостей молодих чоловіків , вік 18-20 років**

<b>Показники</b>	<b>Високий (%) відмінно</b>	<b>Достатній (%) добре</b>	<b>Середній (%) задовільно</b>	<b>Низький (%) незадовільно</b>	<b>Дуже низький (%)</b>
Витривалість, (біг на 3000 м)	12,2	19,4	25	22,4	21
Сила,(підтягування на перекладині, раз або стрибок у довжину з місця, см) – з числа 37,1%	32,2	8,1	11,3	11,3	<b>37,1</b>
Швидкість (біг на 100 м)	4,4	19,6	39,1	36,9	-
Швидкість (біг на 100 м)	4,8	27,4	28,2	26,6	12,9
Спритність (човниковий біг 4 x 9 м, сек.)	7,3	31,4	19,4	26,6	15,3
Гнучкість,( нахил тулуба вперед з положення сидячи, см)	18,5	30,7	39,5	10,5	0,8

Достатньо високий рівень розвитку загальної витривалості проявив 56,6% студентів, і це при педагогічній настанові на виконанні завдання: «Долати відстань з урахуванням суб'єктивної оцінки оперативного функціонального стану (самопочуття), але згідно з рівнем особистих домагань (самооцінці, самоповаги). Завдання необхідно, обов'язково, виконати у повному обсязі». Такий підхід в організації тестування унеможливив, на наш погляд, різке погіршення стану здоров'я учасників змагань.

Тестування прояву сили показало низький рівень її розвитку у більшості студентів і, головне, погану техніку виконання контрольних вправ(як у підтягуванні на перекладині, так і у стрибках).

Головною проблемою тестування якості швидкості є відсутність у молодих людей базових навичок техніки бігу на короткі дистанції. Відсутність культури бігу.

Відсутність належних умов на стадіонах (запиленість, дрібний сор) для тестування фізичної якості – спритність не дозволив об'єктивно оцінити рівень її розвитку (більшість студентів «проковзували» у зоні поворотів, втрачаючи час і швидкість).

Запропонований тест на гнучкість, для даної вікової категорії, виявився, на наш погляд, за простим. Виконувати нахил вперед з положення стоячи(прямі ноги, стопи – одна біля одної) значно складніше.

Аналізуючи результати організації і проведення тестування, необхідно відмітити головні і суттєві недоліки запропонованого «Положення...»:

Забезпечення обов'язкової участі учнівської і студентської молоді, в сучасних умовах, не можливе з наступних причин: батьки учнів середніх шкіл ще добре пам'ятають наслідки шкільних уроків з фізичного виховання за старими програмами; рівень хронічної захворюваності дітей ще дуже великий; предмет «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти не є обов'язковим, а навчання у більшості університетів – на контрактній основі (відмова від проходження тестування при відсутності мотивації і елементарних умов підготовки до нього не може бути юридичною причиною для відрахування).

**Висновки.** Державні стандарти можуть передбачати тестування головних фізичних якостей, але не можуть передбачити обов'язкові нормативи з фізичних якостей для цивільної людини, тому що це виходить за межі функцій цивільної держави.

У більшості європейських країн з високим рівнем життя, у різних навчальних закладах не застосовують обов'язкові нормативи щодо фізичної підготовленості цивільного населення.

Обов'язкове проходження тестування необхідне в державних структурах по забезпеченню правового, майнового захисту громадян, територіальної цілісності і незалежності країни. Успіхи в фізичній, професійній підготовці такої категорії громадян повинні гідно оплачуватись державою.

Одна з функцій держави – створювати можливості для всебічного розвитку своїх громадян, а не організовувати тотальний контроль за індивідуальним фізичним розвитком особистості.

Нажаль, за всю історію фізичного виховання на теренах України її населенню не було запропоновано ефективної, привабливої для широкого колу громадян системи фізичного розвитку, вдосконалення і оздоровлення.

**Перспективи подальших досліджень.** Історичний досвід показав, що фізкультурна освіта, заснована на ідеях скаутизму, слугувала основою для організації європейських форм ідейного виховання, фізичного гарту та військової підготовки дітей, молоді та майбутнього дорослого населення країн.

На нашу думку, система фізичної і морально-вольової підготовки до дій у не звичайних обставинах має перспективи набуття масового руху громадян країни. Такими обставинами( вчинками) можуть бути: підготовка і підйом на вершину г. Говерла; підготовка і заплив вільним стилем на відстань у 500, 1000, 1852, 3000 метрів; підготовка та участь у забігах на 3,5,7,10,15 кілометрів; подолання військових смуг перешкод і виконання у темпі нон-стоп швидкісно-силового комплексів із системи підготовки бійців спецназу.

Всі навантаження виконувати до кінця, за свій особистий час і сказати собі: «Я зробив це в своєму житті». Приклади таких систем вже давно існують в передових країнах світу.